

Strijd tegen ISIS in Irak en Syrië: effectief en legitiem?

Via de artikel 100-brief d.d. 11 september 2017¹ informeerde de regering de Tweede Kamer over het besluit om de Nederlandse inzet in Irak en Syrië, in het kader van de internationale coalitie tegen ISIS, te verlengen tot eind 2018. PAX roept de Tweede Kamer op tot een fundamenteel debat over effectiviteit en legitimiteit van de strijd tegen ISIS in Irak en Syrië. PAX is van mening dat de missie in zijn huidige vorm en onder de huidige omstandigheden niet bij zal dragen aan de door de regering zelf gestelde doelen en daarmee feitelijk niet effectief is:

- ◆ Het is niet duidelijk hoe de missie zal bijdragen aan de vermindering van de terroristische dreiging, tot nog toe heeft de 'War on Terror' eerder tot meer terreur geleid.
- ◆ De missie leidt onvoldoende tot bescherming van de burgerbevolking. Weliswaar worden burgers in Syrië en Irak verlost van de dreiging van ISIS, maar tegelijkertijd leiden de acties van de coalitie tegen ISIS en haar lokale bondgenoten eveneens tot bedreiging van de veiligheid van burgers. De ernst van de oorlogsmisdaden van ISIS ontslaat de coalitie niet van de plicht internationaal humanitair recht te respecteren.
- ◆ De missie leidt voorsnog niet tot stabiliteit in de regio, maar kan zelfs bijdragen aan een nieuwe ronde van gewapend conflict. In Irak bestaat het risico dat het Koerdisch referendum tot een gewapend conflict leidt waarbij beide partijen in het kader van de strijd tegen ISIS militaire steun en wapens van de coalitie ontvangen hebben.
- ◆ Ten aanzien van de inzet in Syrië in het bijzonder twijfelt PAX ten eerste aan de volkenrechtelijke legitimering. Een feitelijke onderbouwing van de naleving van de voorwaarden verbonden aan de toepasbaarheid van collectieve zelfverdediging ontbreekt.

De snelle opmars van ISIS in Irak en Syrië in 2013, de oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid gericht tegen burgers in Irak en de moorden op Amerikaanse en Europese journalisten en hulpverleners leidden al snel tot de oprichting van de internationale coalitie tegen ISIS (hierna 'de coalitie'). De gruweldaden van ISIS moeten gestopt worden. Voor een effectieve bestrijding is echter het volgende inzicht van belang: de opkomst van ISIS was niet de oorzaak van de crisis in Irak en Syrië maar een symptoom daarvan. ISIS kon zich ontwikkelen in een situatie van repressie door de regeringen in Bagdad en Damascus en het machtsvacuüm dat ontstaan was in de soennitische delen van Irak en in grote delen van Syrië na het wegvallen van die regering. Uit de diverse Kamerbrieven omtrent de Nederlandse inzet in Irak en Syrië spreekt zonder meer begrip van de grote complexiteit en besef dat de dieperliggende oorzaken van de crisis in Syrië en Irak niet met militaire middelen alleen zijn op te lossen. De Nederlandse inzet op diplomatiek en humanitair terrein en in het streven naar recht- en waarheidsvinding valt te waarderen maar blijft ad hoc en maakt geen deel uit van een internationaal breed gedragen en samenhangende strategie die aansluit bij de huidige context. Bij de bespreking van de artikel 100-brief zou de vraag centraal moeten staan of de internationale strijd tegen ISIS in Irak en Syrië effectief en gerechtvaardigd is. PAX meent dat serieuze vragen te stellen zijn met betrekking tot de bijdrage van de militaire missie aan elk van de gestelde doelen: vermindering van de terroristische dreiging, bescherming van burgers en stabiliteit in de regio. Daarbij zijn er ook ernstige bedenkingen bij de volkenrechtelijke legitimering van de missie in Syrië.

Bestrijding van terrorisme

In de artikel 100-brief van 11 september jl. schrijft de regering *"De ring van instabiliteit aan de buitengrenzen van de EU en het NAVO bondgenootschap, en de aantrekkingskracht hiervan op ingezetenen van de EU, zorgt ervoor dat de dreiging van ISIS ook binnen Europa toeneemt. Om deze dreiging het hoofd te bieden moet de slagkracht van ISIS worden gebroken en de ideologische aantrekkingskracht worden aangetast."* De effectiviteit van deze aanpak moet nog steeds worden aangetoond. ISIS en de daaraan geaffilieerde respectievelijk daardoor geïnspireerde groeperingen hebben hun operatiegebied uitgebreid van 5 landen in 2013 naar 42 landen in 2016. In 2016 pleegde ISIS 19% meer aanslagen waarbij 39% meer slachtoffers vielen in vergelijking met 2015.²

¹ [Kamerbrief verlenging Nederlandse bijdrage aan de internationale strijd tegen ISIS](#), 11 september 2017.

² *Terrorism in 2016*, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, START Background report, University of Maryland, August 2017.

Sinds het begin van de 'War on Terror' na 11 september 2001 is er voor militaire actie tegen jihadistische bewegingen in Islamitische landen gekozen als één van de manieren om terroristische dreiging ook in het westen het hoofd te bieden. Niets wijst er op dat deze aanpak "de ideologische aantrekkingskracht" van ISIS en aanverwante groeperingen heeft aangetast. In tientallen landen hebben ISIS, Al Qaida en gelieerde organisaties voet aan de grond gekregen. Onder de bevolking van landen in het Midden Oosten en Noord Afrika vallen veruit de meeste slachtoffers van terroristisch geweld. In Irak en Syrië heeft ISIS een groot gedeelte van het grondgebied verloren en is er weinig meer over van de ISIS utopie van een eigen staat in het centrum van de islamitische wereld. Maar de crisis waarin ISIS kon ontstaan is nog altijd aanwezig en de steun voor en invloed van Al Qaida groeit. Verdrijving van ISIS uit Mosul en Raqqa leidt voorsnog niet tot een vermindering van de dreiging van terroristisch geweld. Het Institute for the Study of War constateert: "ISIS's attack campaign in Europe is expanding despite ISIS's losses of terrain and senior leadership in the Middle East and North Africa."³

Aanslagen zoals in Parijs, Brussel, Londen en Barcelona zijn steeds gepleegd door jonge moslims die in het westen geboren, opgegroeid en geradicaliseerd zijn. Zelfs aanslagen in Irak en Syrië zijn voor een deel gepleegd door uit het westen afkomstige buitenlandse strijders. Wel voelen terroristen in het westen zich geïnspireerd door ISIS of hebben zij in Syrië gevechtservaring opgedaan. Het antwoord op terroristische dreiging in het westen zal toch in de eerste plaats gevonden moeten worden binnen de gemeenschappen waar zij uit voortkomen. Dat is al ingewikkeld genoeg, militaire actie in Irak of Syrië is daarbij niet per se behulpzaam.

Het feit dat de urgentie om tegen jihadistisch terroristisch geweld op te treden hoog is, betekent nog niet dat de gekozen aanpak effectief en daarmee gerechtvaardigd is. Het zou beter zijn indien de regering zich bij optreden in Syrië en Irak primair laat leiden door de vraag of de militaire operatie bij zal dragen aan veiligheid en stabiliteit van burgers ter plaatse en het wegnemen van de lokale grieven die zo bepalend zijn voor de opkomst en aantrekkingskracht van ISIS. Na 16 jaar 'War on Terror' zijn de inherente beperkingen van een militaire aanpak niet langer te ontkennen. De retoriek en de praktijk van een oorlog tegen "de significante bedreiging", "de militaire slagkracht" en "het perverse gedachtegoed" van ISIS sluit pijnlijk aan op retoriek van ISIS over 'de grote geopolitieke machtsstrijd'⁴. De dreiging van terrorisme vergt een langdurige en gerichte inzet van geheime diensten en politie. Maar de bestrijding van terrorisme vraagt ook een onderkenning en aanpak van de lokale grieven in het Midden Oosten die aan de opkomst van ISIS en zijn opvolgers ten grondslag liggen. Het is tijd voor een meer fundamenteel debat over de effectiviteit van de militaire bestrijding van ISIS en aanverwante groeperingen.

Bescherming van burgers

In de artikel 100-brief van 24 september 2014⁵ stelde de regering "De Nederlandse inzet draagt bij aan het voorkomen en beëindigen van ernstige schendingen van fundamentele mensenrechten door ISIS, zoals die momenteel plaatsvinden in Irak en Syrië." In de brief van 11 september stelde de regering opnieuw dat de Nederlandse inzet gericht is "op het beschermen van de burgerbevolking"⁶. Het leidt geen twijfel dat de terreurbeweging ISIS fundamentele mensenrechten schendt van burgers in Irak en Syrië. De inzet van militair geweld heeft de dreiging van nog meer grootschalige oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid voorkomen. De inzet van militair geweld voor de bescherming van burgers veronderstelt "dat het voorkomen van bijkomende schade en burgerslachtoffers een *conditio sine qua non* is voor militaire interventies. Dit wordt niet enkel gedictieerd door het internationaal humanitair recht, het is ook essentieel voor het behoud van publieke steun", zo concludeerde onderzoekers in het kader van een NAVO-onderzoek naar militaire interventies.⁷

De militaire operaties van de coalitie en de lokale bondgenoten die met steun van de coalitie opereren lijken het voorkomen van bijkomende schade en burgerslachtoffers niet voldoende te waarborgen. De oorlogsmisdaden gepleegd door ISIS ontslaan de coalitie en zijn lokale bondgenoten er niet van internationaal humanitair recht te respecteren. Dit is bovendien van essentieel belang voor het winnen van

³ Jennifer Cafarella, Jason Zhou, ISIS's Expanding Campaign in Europe, ISW, September 18, 2017.

⁴ Jean-Marie Guéhenno, *From Al-Qaida to ISIS, a Blind War on Terrorism Will Mean Endless War*, World Politics Review, 9 augustus 2017.

⁵ [Artikel 100-brief deelneming aan internationale strijd tegen ISIS](#), 24 september 2014.

⁶ [Kamerbrief verlenging Nederlandse bijdrage aan de internationale strijd tegen ISIS](#), 11 september 2017.

⁷ Edwin Bakker, William Maley, Sergei Boeke, *Transitioning from Military Interventions to Long-term Counter Terrorism Policy*, ICCT Research NATO project, September 2016.

vertrouwen en steun onder de lokale soennitische gemeenschappen. Het lijkt er op dat belangrijke lessen uit het verleden onvoldoende toegepast worden in de strijd tegen ISIS. Dit gaat niet alleen ten koste van onschuldige burgers maar tast ook de geloofwaardigheid en de doeltreffendheid van de gehele missie aan.

De onderzoeksgroep Airwars schat in dat vanaf het begin van de operaties van de coalitie in 2014 tot 4 september 2017 minimaal 5.343 burgerslachtoffers gevallen zijn als gevolg van luchtaanvallen van de coalitie in Syrië en Irak.⁸ Een nog veel groter aantal burgerslachtoffers is gevallen door de strijdende lokale partijen die opereren met steun van de coalitie. PAX verzocht de Nederlandse regering regelmatig om zich - uiteraard - ook binnen deze coalitie te houden aan het internationaal humanitair oorlogsrecht, om de bondgenoten binnen de coalitie hier ook toe op te roepen en om transparanter te zijn. De berichtgeving van de laatste maanden over de inzet van explosieve wapens en het vermeende hoge aantal burgerslachtoffers door de coalitie en haar bondgenoten versterkt de noodzaak van deze oproep.

Sinds de slag om Raqqa begon is het aantal burgerslachtoffers dramatisch gestegen. In juni 2017 stelde de VN Commission of Inquiry dat er sinds maart zeker ongeveer 300 burgerslachtoffers zijn gedocumenteerd bij luchtbombardementen op ISIS, waarvan 200 in een dorp.⁹ De commissie spreekt over “*staggering loss of civilian life*.”¹⁰ Ook de lokale partners van de coalitie zijn betrokken bij mensenrechtenschendingen. Sinds juni is Raqqa belegerd door de Koerden geleide Syrian Democratic Forces (SDF) met luchtsteun van de coalitie. Naar schatting 30.000 mensen zitten gevangen zonder veilige uitweg en met een tekort aan water, voedsel en medicijnen. Volgens de informatie van ons Siege Watch project¹¹ valt de belegering van Raqqa in de zwaarste categorie van belegeringen waarbij burgers in direct gevaar zijn om te sterven door gebrek aan toegang tot voedsel, water en medicijnen of door bombardementen. De VN High Commissioner for Human Rights Zeid Ra'ad al Hussein stelde: “*Given the extremely high number of reports of civilian casualties this month and the intensity of the airstrikes on Raqqa, coupled with ISIS's use of civilians as human shields, I am deeply concerned that civilians – who should be protected at all times – are paying an unacceptable price and that forces involved in battling ISIS are losing sight of the ultimate goal of this battle.*”¹²

Ook in Mosul zijn er grote aantallen burgerdoden gevallen als gevolg van bombardementen van de coalitie, waarvoor geen verantwoordelijkheid is genomen.¹³ Daarnaast zijn lokale partners van de coalitie, waaronder het Iraakse leger en de Koerdische Peshmerga, betrokken bij mensenrechtenschendingen.¹⁴ Onderzoek van Amnesty International wijst op grootschalig gebruik van explosieve wapens met een ‘wide area effect’ zoals Improvised Rocket Assisted Munitions bij de bevrijding van Mosul. In de periode van 19 februari tot 19 juni 2017 zouden bij de bevrijding van Mosul 5.805 burgers door aanvallen van Irakese en coalitie strijdkrachten zijn omgekomen.¹⁵ Tenslotte heeft de internationale interventie bijgedragen aan een veranderende machtsbalans, waarbij paramilitaire groepen, zoals de Popular Mobilisation Forces (PMF) aan terrein hebben gewonnen. Deze militaire groepen worden direct in verband gebracht met buitenrechtelijke executies, verkrachtingen en marteling van gevangenen.^{16,17}

Door de lokale bevolking die onder ISIS moet leven, wordt de strijd van de coalitie en lokale bondgenoten zeker niet ervaren als ‘bescherming van burgers’, maar eerder als een aanval op burgers waarvoor grote groepen burgers juist op de vlucht slaan. De vele burgerslachtoffers die hierbij vallen en de mensenrechtenschendingen die worden begaan door groepen die op de grond tegen ISIS vechten of gebieden controleren waar ISIS zich heeft teruggetrokken, worden bovendien veelal ervaren als exclusieve vergelding gericht tegen soennieten. Soennitische gemeenschappen die bevrijd zijn van ISIS voelen zich na aanvankelijke hoop in toenemende mate “*geïsoleerd, verarmd en gekleineerd*”.¹⁸

⁸ [Civilian and 'friendly fire' casualties](#), Airwars.

⁹ [U.N. says 300 civilians killed U.S.-led air strikes in Raqqa since March](#), Reuters, 14 juni 2017.

¹⁰ Shoguna B. Sobir, *UN Concerned About Increasing Civilian Casualties in Syria*, BASNEWS, 14 juni 2017.

¹¹ [www.siegewatch.org](#).

¹² *Heavy civilian casualties in Raqqa from airstrikes: UN*, Reuters, 31 augustus 2017.

¹³ [Iraq: Civilian Casualties Mount in West Mosul](#), HRW, 6 juni 2017; [Bombed in Their Homes, Civilians in Mosul Blame Reckless Coalition Forces](#), Amnesty International, 3 april 2017.

¹⁴ [Iraq: US-Trained Forces Linked to Mosul War Crimes](#), HRW, 27 juli 2017; [Iraqi Kurdistan: Arab Homes Destroyed After ISIS Battles](#), HRW, 13 november 2016.

¹⁵ *At any cost. The Civilian Catastrophe in West Mosul, Iraq*, Amnesty International, 2017.

¹⁶ ‘Nicht Helden, sondern Monster’, Der Spiegel, 19 mei 2017. Engelse vertaling: ‘[Not Heroes. But Monsters](#)’.

¹⁷ [Iraq: Evidence of war crimes by government-backed Shi'a militias](#), Amnesty International, 14 oktober 2014.

¹⁸ Kareem Fahim, *The year after ISIS. Liberation brought relief to a Sunni village in Iraq. Then came poverty, insults and violent revenge*, Washington Post, 30 september 2017.

Stabiliteit in de regio

In de artikel 100-brief van 24 september 2014 stelt de Nederlandse regering dat *“de Nederlandse inzet er op gericht is om, in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde, een bijdrage te leveren aan het de-escaleren van de situatie in de regio (...) Hoewel niet is uit te sluiten dat door militair ingrijpen de stroom vluchtelingen op de korte termijn verder zal toenemen, is de verwachting dat hiermee de stabiliteit in de regio op de langere termijn zal worden versterkt en vluchtelingen weer huiswaarts kunnen keren”*¹⁹ In de Kamerbrief van 9 september 2016 voegt de regering daar aan toe dat de bestrijding ISIS moet bestaan uit *“een geïntegreerde aanpak op gebied van diplomatiek optreden, militair handelen en stabilisatieactiviteiten in de regio, geflankeerd door preventie- en repressieactiviteiten om radicalisering tegen te gaan.”*²⁰

Tot op heden blijkt echter niet dat de operaties tegen ISIS tot stabiliteit leiden in Syrië en in Irak, integendeel. Het is zelfs de vraag of de voornaamste bondgenoot in de coalitie, de Verenigde Staten, nog wel het doel van stabilisering nastreeft en of er wel hetzelfde mee wordt bedoeld. President Trump stelde ten aanzien van de inzet in Afghanistan dat eigenlijk het enige doel is terroristen te doden; het lijkt er niet op dat de doelstelling ten aanzien van de bestrijding van ISIS in Syrië en Irak wezenlijk anders is.

De inzet van de coalitie in Irak zou gericht moeten zijn op het herstel van vertrouwen tussen burgers en Iraakse en Koerdische autoriteiten en daarmee herstel van de stabiliteit in Irak. Deze autoriteiten zijn echter mede verantwoordelijk geweest voor een machtsvacuüm en exclusief bestuur die bijgedragen hebben tot de opkomst van ISIS. De strijd tegen ISIS heeft er daarbij toe geleid dat de paramilitaire PMF (grotendeels sjjiitische milities) hun militaire overwinningen (zullen) proberen te verzilveren in politieke invloed en zich een semi-officiële status hebben kunnen verwerven. Daarnaast heeft de herovering van gebieden op ISIS weer geleid tot verdere verscherping van de spanningen tussen de nationale Irakese regering en de KRG, met name in de zogenaamde *Disputed International Boundaries* tussen de Koerdische autonome regio en centraal Irak. Het Koerdische referendum van 25 september jl. heeft deze tegenstelling alleen maar verder aangescherpt. Een gewelddadige confrontatie is niet uit te sluiten; in dat geval zouden twee partijen die getraind en bewapend worden door de coalitie tegenover elkaar komen te staan.

Ten aanzien van Syrië ontbreekt het nog immer aan het door de Nederlandse regering terecht zo bepleite politieke proces. De verzwakking van ISIS in het oosten van Syrië leidt vooralsnog allerminst tot grotere stabiliteit. Rond Raqqa dreigt een situatie te ontstaan waarin de door Koerden geleide SDF als een bezettingsmacht van een grotendeels Arabische stad zal moeten optreden. De strijd rond Deir Ezzor lijkt zelfs te gaan leiden tot een wedloop tussen de SDF, met Amerikaanse steun, en het regeringsleger, met Russische en Iraanse steun, met het risico van een directe confrontatie van regionale en zelfs internationale proporties. Een terugkeer van vluchtelingen en ontheemden in een dergelijke situatie is ondenkbaar. Bovendien is een groot deel van de vluchtelingen op de vlucht voor het Assad regime, dat de coalitie ongemoeid laat. Ook al stelt de Nederlandse regering geen acties uit de voeren die de positie van het Assad-regime versterken, de strijd in Oost-Syrië kan daar in de praktijk wel aan bijdragen. In Deir Ezzor heeft de commandant van de Syrische Republikeinse garde, Issam Zahreddin, op 11 september jl. al openlijk dreigementen uitgesproken tegen vluchtelingen op de Syrische staatstelevisie. Hij zei tegen vluchtelingen: *“Keer niet terug. Het zal jullie niet vergeven worden.”*²¹

Zowel in Irak als in Syrië is de kans groot dat, door het ontbreken van een politieke post-ISIS-strategie, het verslaan van ISIS vooral tot een nieuwe gevechtsronde zal leiden. Die omstandigheden van instabiliteit, onveiligheid en machtsvacuüm zijn precies de omstandigheden waar ISIS aanvankelijk van heeft kunnen profiteren en die gemakkelijk opnieuw tot radicalisering kunnen leiden. Door deelname aan de coalitie kan Nederland deel worden van het volgende conflict.

Legitimiteit van de missie in Syrië

Tot slot is het zeer de vraag of de volkenrechtelijke legitimering van de operatie in Syrië nog overeind staat. De Nederlandse inzet in Irak in het kader van de coalitie gebeurt op verzoek van de legitieme Irakese regering, en de volkenrechtelijke onderbouwing staat daarmee niet ter discussie. Bestrijding van ISIS in Syrië is gelegitimeerd met een beroep op *“het recht op collectieve zelfverdediging op basis van artikel 51 van het VN-Handvest, ten behoeve van de verdediging van Irak.”*

¹⁹ [Artikel 100-brief Deelneming aan de internationale strijd tegen ISIS](#), 24 september 2014.

²⁰ [Kamerbrief over verlenging Nederlandse bijdrage aan de internationale strijd tegen ISIS](#), 9 september 2016.

²¹ Commandant van de Syrische Republikeinse garde, Issam Zahreddin, op 11 september jl. op de [Syrische staatstelevisie](#).

In het advies²² van de Extern Volkenrechtelijke Adviseur Prof. dr. Nollkaemper zijn op basis van het VN Handvest en het internationaal gewoonterecht scherpe voorwaarden gesteld aan de toepasbaarheid van het recht op collectieve zelfverdediging. Collectieve zelfverdediging is alleen toegestaan indien dit noodzakelijk is voor de verdediging van Irak, indien het proportioneel is en indien de Veiligheidsraad wordt ingelicht.

Het is zeer de vraag of onder de huidige omstandigheden voldaan wordt aan de voorwaarden die zijn verbonden aan collectieve zelfverdediging van Irak als legitimering voor geweldgebruik in Syrië. Conform het advies van Prof. Nollkaemper is geweld tegen ISIS in Syrië alleen toegestaan indien leiders en strijders van ISIS in Syrië nog voldoende verbonden zijn met de gewapende aanval van ISIS in Irak. Tevens moet het geweldgebruik tegen ISIS in Syrië nog daadwerkelijk bijdragen aan de verdediging van Irak. Ook zal het geweldgebruik alleen gericht mogen zijn tegen personen die behoren tot de militaire tak van ISIS. Tevens stelde Prof. Nollkaemper in zijn advies: *“Uit de voorwaarde dat gewapende aanvallen alleen gerechtvaardigd zijn voor zover noodzakelijk voor de verdediging van Irak (...) volgt dat indien dat doel is gerealiseerd (bijvoorbeeld door de activiteiten van ISIS in Syrië te beperken tot een deel van Syrië), er geen grond is voor verdergaande acties (bijvoorbeeld gericht op de algehele vernietiging van ISIS in Syrië).”*²³

In lijn van het volkenrechtelijk advies moet de regering met *“afdoende feitelijke informatie”*²⁴ onderbouwen dat bestrijding van ISIS in Syrië nog altijd voldoet aan de voorwaarden die Nollkaemper in 2015 hanteerde. In de artikel 100-brief van 11 september jl. ontbreekt deze feitelijke onderbouwing. Deze onderbouwing klemmt temeer gelet op de militaire operaties van de Irakese strijdkrachten in het grensgebied tussen Irak en Syrië met het uitdrukkelijke doel de grens tussen beide landen te herstellen en aanvoerroutes van ISIS af te sluiten.²⁵ Het is steeds meer onwaarschijnlijk dat geweldgebruik in Syrië noodzakelijk is voor, en daadwerkelijk bijdraagt aan, de verdediging van Irak.

Geweldgebruik tegen ISIS in Syrië moet, als voldaan is aan de voorwaarden voor de toepasbaarheid van het recht op collectieve zelfverdediging, bovendien proportioneel zijn aan de bedreiging van de aanval van ISIS op Irak. Ook moet het geweldgebruik in overeenstemming zijn met het internationale humanitair recht. Er is inmiddels voldoende informatie over de hoge aantallen burgerslachtoffers bij de bestrijding van ISIS in Syrië om ernstige vragen te stellen bij de proportionaliteit van geweldgebruik alsook bij de toepassing van het discriminatie beginsel als een van de meest fundamentele principes van het internationaal humanitair recht.²⁶

De vraag moet tevens gesteld worden of de Tweede Kamer zich alleen moet buigen over de legitimiteit van enkel het Nederlands optreden binnen de coalitie, of over de legitimiteit van de coalitie in zijn geheel. Nederland maakt immers deel uit van de coalitie waarbij bondgenoten andere normen hanteren of zich minder gelegen laten liggen aan het internationaal recht. De naleving van het internationaal humanitair recht van de coalitie is eens temeer relevant omdat Nederland door de inzet van een Nederlandse KDC-10 tankvliegtuig direct betrokken is bij luchtaanvallen van andere landen binnen de coalitie tegen ISIS in Syrië.

Tot slot

PAX twijfelt beslist niet aan de noodzaak op te treden tegen ISIS. Partners van PAX in Syrië en Irak zijn zelf het slachtoffer geworden van de opmars van ISIS in 2014 en PAX is in nauw contact met gemeenschappen van ontheemden in beide landen. PAX is echter van mening dat deze missie tegen ISIS door de coalitie waar Nederland deel van uit maakt, in zijn huidige vorm en onder de huidige omstandigheden, met dubieuze lokale bondgenoten, niet bij zal dragen aan de door de regering zelf gestelde doelen: preventie van terrorisme, bescherming van burgers en stabiliteit in de regio. Daarbij heeft PAX ernstige twijfel omtrent de legitimiteit van de missie in Syrië. PAX roept daarom de Tweede Kamer op tot een fundamenteel debat over effectiviteit en legitimiteit van de strijd tegen ISIS in Irak en Syrië. ♦

Contactgegevens

Ankie Dols, advocacy officer

dols@paxforpeace.nl

06 532 216 43

²² Prof. dr. Nollkaemper, *Nader Advies Geweldgebruik tegen ISIS in Syrië*, Universiteit van Amsterdam, 23 juni 2016.

²³ Ibid

²⁴ Ibid

²⁵ Shelly Kittleson, *Anbar op aims to restore Iraqi-Syrian border*, Al-Monitor, 26 september 2017.

²⁶ *Syria - "I won't forget this carnage"*, Amnesty International, 23 augustus 2017; [Civilian and 'friendly fire' casualties](#), Airwars.